

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi B. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
VI ACa 224/25,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 26 listopada 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. VI ACa 224/25 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu B. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2.500 (dwa tysiące pięćset) złotych za okres od 24 czerwca 2020 r. do 26 listopada 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego**

za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Tomasz Demendecki Krzysztof Wiak Marek Dobrowolski

UZASADNIENIE

B. S. (dalej: „skarżący”) pismem z 10 października 2025 r. (data stempla prezentaty Sądu Najwyższego), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, działając na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznawania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) wniósł skargę na przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. VI ACa 224/25. Skarżący domaga się stwierdzenia przewlekłości wskazanego postępowania, a także wydania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zalecenia niezwłocznego podjęcia czynności w sprawie, w tym wyznaczenia terminu jej załatwienia oraz przyznania skarżącemu od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 4.000 zł, jak i zasądzenie kosztów postępowania wywołanego skargą, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że przedmiotowa sprawa zakończyła się w I instancji w dniu 15 marca 2024 r. Akta sprawy wraz z apelacją strony pozwanej wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 15 maja 2024 r. Pierwotnie została zarejestrowana w Sądzie w Wydziale V Cywilnym, pod sygnaturą akt V ACa 1757/24. Do dnia 18 lutego 2025 r., poza czynnościami organizacyjnymi i zmianą sędziego w sprawie nie podjęto żadnych czynności. Natomiast dnia 18 lutego 2025 r. sprawa została przekazana do Wydziału VI Cywilnego. W ocenie skarżącego do dnia sporządzania skargi nie zostały podjęte żadne czynności, które w sposób realny i faktyczny zmierzałyby do rozstrzygnięcia sprawy, ponadto od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie nie został skarżącemu doręczony odpis apelacji.

W odpowiedzi na skargę z dnia 13 listopada 2025 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie oraz wnioś o oddalenie skargi na przewlekłość postępowania w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Przepis art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania można mówić z reguły w przypadku beczynności sądu polegające na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W części orzeczeń w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna beczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r.,

I NSP 88/18).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecnictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecnictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W orzecnictwie ETPC nie określono jednak sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy*

przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądowoadministracyjna (w) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym z 2019 r., s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – obok upływu czasu, uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości.

Z analizy przedstawionych dokumentów wynika, że sprawa została zainicjowana pozwem z 24 czerwca 2020 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa, obejmującym roszczenia o odszkodowanie, zadośćuczynienie i rentę wyrównawczą. W dniu 15 marca 2024 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, który został zaskarżony apelacją pozwanego. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 15 maja 2024 r., następnego dnia przeprowadzono w systemie SL.PS losowanie sędziego referenta, wpisano sprawę do repertorium ACa i zawiadomiono pełnomocników stron o składzie wyznaczonym do rozpoznania apelacji.

W związku ze zmianą zakresu czynności dotychczasowego referenta w dniu 12 lipca 2024 r. wyznaczono losowo nowego sędziego referenta. Kolejny raz z tych samych przyczyn wylosowano nowego referenta w dniu 17 lutego 2025 r., tego samego dnia sprawa została również zarejestrowana w VI Wydziale Cywilnym, w którym orzeka nowy referent, zawiadomiono strony o składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy. W dniu 24 lutego 2025 r. wpłynął wniosek pełnomocnika skarżącego o podjęcie czynności w sprawie wraz z odpowiedzią na apelację, z którą pełnomocnik zapoznał się na portalu informacyjnym sądów powszechnych. W dniu 28 marca, 23 kwietnia, 29 lipca 2025 r. wpłynęły kolejne wnioski pełnomocnika skarżącego o podjęcie czynności w sprawie.

Zarządzeniem z dnia 12 sierpnia 2025 r. poinformowano pełnomocnika skarżącego, że zgodnie z art. 79 § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r; regulamin urzędowania sądów powszechnych sprawy wpływające do wydziału procedowane i rozpoznawane są według kolejności wpływu. Wskazano, że zważywszy na bardzo duży wpływ spraw cywilnych do Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w tym do VI Wydziału Cywilnego, nie jest obecnie możliwe wskazanie terminu rozpoznania niniejszej sprawy.

Już po wpływie skargi na przewlekłość (tj. dn. 14 sierpnia 2025 r.), Sąd Apelacyjny w Warszawie zarządzeniem z 23 września 2025 r. dokonał kontroli złożonej apelacji pod kątem wypełnienia wymogów formalnych, wezwano pełnomocnika pozwanego do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, odpowiadającej zakresowi zaskarżenia w terminie tygodnia pod rygorem sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia oraz do przedłożenia aktualnych legitymacji dla radcy prokuraturii i referendarza także w terminie tygodniowym pod rygorem niedopuszczenia do udziału w sprawie. Wskazane braki zostały uzupełnione pismem, które wpłynęło do Sądu w dniu 2 października 2025 r. Zarządzeniem z dnia 7 października 2025 r. nakazano doręczenie odpisu apelacji i wyznaczono termin rozprawy na 9 grudnia 2025 r. Zarządzanie wykonano w dniu 8 października 2025 r.

W świetle powyższego, od dnia wniesienia apelacji i wydania zarządzenia o wpisaniu jej do repertorium ACa (tj. 15 maja 2024 r.) do dnia wniesienia skargi do Sądu Najwyższego (tj. 10 października 2025 r.), upłynęło prawie 17 miesięcy (dokładnie rok, 4 miesiące i 25 dni). Wobec przedstawionych czynności w sprawie stanowiącej przedmiot rozpoznawanej skargi należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął czynności zmierzające do rozpoznania tej sprawy jednak ze znaczną przerwą, a w konsekwencji nie rozpoznał jej prawomocnie do dnia wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. Taki stan sprawy nie był spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania w tym przez skarżącego. Prowadzi to zatem do wniosku, że w sprawie VI ACa 224/25 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Należy zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z jednym

z istotnych dla człowieka praw do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a więc nie może zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać również czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony, czy też uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 EKPCz, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

Osobną kwestią jest natomiast ocena żądania skarżącego przyznania sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za powstałą przewlekłość postępowania. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Należy także uwzględnić okoliczność, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, ale ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Jak wskazuje się w orzecznictwie przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 marca 2016 r., III SPP 45/16; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

W niniejszej sprawie postępowanie zainicjowane pozwem skarżącego wniesionym dnia 24 czerwca 2020 r. toczy się ponad 5 lat i do chwili wniesienia

skargi nie zostało prawomocnie zakończone. Przewlekłość postępowania wystąpiła na jednym z jego etapów – w postępowaniu odwoławczym – i trwa prawie 17 miesięcy – na dzień wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. Kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi być równa co najmniej 2000 zł. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz skarżącego należy zasądzić kwotę 2500 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie za okres od 15 maja 2024 r. do 10 października 2025 r., a w pozostałym zakresie żądanie skargi oddalił. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Kwota 2500 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżącego w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy ma dla skarżącego znaczenie z uwagi na jej przedmiot. Należy jeszcze wskazać, że zachowanie skarżącego w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania. Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd okoliczności, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę na przewlekłość i nie jest zawila znajduje potwierdzenie w orzecznictwie.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł, co do przyznania kwoty zadośćuczynienia jak w pkt. 2 sentencji postanowienia.

Skarżący wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania. Przedmiotowa skarga związana jest z przewlekłością postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie (VI ACa 224/25). Strona wnosząca skargę zobowiązana była do uiszczenia opłaty od skargi, tym samym po jej stronie powstały koszty postępowania we wskazanej ustawowo wysokości. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazuje, że skarżący nie wykazał jakie inne niezbędne koszty postępowania prowadzonego przez stronę osobiście poniósł w związku z przedmiotową skargą. Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964) orzekł jak w sentencji.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Tomasz Demendecki Krzysztof Wiak Marek Dobrowolski

sh

[r.g.]